

Porto Alegre 2003.
«Jai militantearen» distira eta
miseriak

LEILA DAKHLI

2 003ko Munduko Gizarte Foroa, espero genuen legez, jai handi bat izan zen, jai eder bat ezbairik gabe. Ohi denez —horren kontu ematea erronka bat da—, halako jai batek begiraden partzelazioa eragiten du, espazioak partzelatzen diren era berean. Baieztapen hau ez da inola ere kexua: guk parte hartzen dugun mugimendu multiforme hori ezin da aniztasun horretan baino adierazi. Dena dela, MGF 2003ren baitako espazioen leherketak espero zenaren aurkako emaitza ekarri duen ondorio bat eragin du. Hiriko hainbat lekutan ezarritako tailer ugarrtan jendea libre parte hartzen ikusi beharrean, informazioa eskuratzeko zailtasunak (egitarauetatik hasita, foroaren hugarren egunean prestatu baitziren) publikoaren gehien-goia «hitzaldi handietara» eraman du masiboki (bereziki Gigantinho estadioan antolatutakoetara). Jendetzak ikusi izan dira hizlariak entzutera joaten elkartruke espazioak gaizki funtzionatzen zutenean. Benetako paradoxa da hori jakintza elkart ruzatzeko bide berriak eta hitza banatzeko arau berriak asmatu nahi dituen mugimendu batentzat.

Alderdi hori are gehiago indartu zen gazteen kanpamentuan. Aurreko urtean, espazio hori kanpin soil bat ez

► **Leila Dakhli** frantziarra AARRG (*Apprentis Agitateurs pour un Réseau de Résistance Globale*) taldeko kidea da.

bilakatzeko eta gazteen eremuaren barnean hainbat jardue-
ra instalatzea ahalbidetzeko gure asmoa adierazi genuen.
Kanpamentua kopuru aldetik izugarri hazi da (25.000 la-
gun baino gehiagok eman zuen izena, beraz 30.000 lagun
gutxienez, hiriaren barnean benetako hiri bat). Horren on-
dorioz, jarduerentzako espazioak lekuz aldatu behar izan
dira aintziraren ertzerara; baina, egitarau eta orientabide argi-
rik ez zegoenez, jendearentzat nahiko ezkutuan geratzen zi-
ren. Oso zaila da benetan jakiten zer gertatu den eremu ho-
rretan. Baina badirudi errealitate berriek nekez murgildu
ahal izan dutela «sare tradizionaletan».

Gutxinaka-gutxinaka, hala ere, gauzek itxura hobea
hartu dute. Paperek eta panfletoek manifestazioak, ezta-
baidak eta tailerrak iragartzen zituzten. Aintziraren espa-
rruaren baitan aurrera eraman ahal izan diren ekimenen
inguruan bildu ahal izan du jendeak. Taldeak zirkulutan
esertzen ziren belarraren gainean eztabaidak jarraitzeko.
Halako espazio gutxi gorabehera informaletan diseinatu
dira ekimenak. Hemen, zapatismoari buruzko eztabaida
bat ari zen matxinada zapatistaren hamargarren urteurre-
nerako egitasmo bat aurkezten (2004ko urtarilaren 1ean).
Munduan zehar hainbat eta hainbat «aguas calientes»
eratzean datza egitasmo hori: ez ospakizun hutsa soilik,
baita zapatisten antolakuntza komunitarioaren ereduaren
tokian tokiko esperientzioak ere. Beste leku batean,
ekintza zuzenaren erabileraren eta mugimenduen eraketa
eta finkapenaren arteko artikulazioaren auzia planteatzen
zen. Hainbat taldek ekintza zuzenean oinarritutako beren
esperientziak kontatzen zituzten auzi hori kokatzeko. Ar-
tikula al daitezke ikusgarritasun sinbolikoa, erasokorra, eta
mugimendu errebindikatzaille baten iraunkortasuna? He-
goafrikako aterpe gabeen, argentinarrak *piquetero*-en eta ame-
rikar Action Network bezalako mugimenduen parte-hart-
zeak auzirik esanguratsuenak mahairatzen zituen, eta ba-
koitzak besteen kontakizunetan baliabide eta problemati-
ka berriak eranstea —azken buruan, besteen diskurtsoa
aberastea— ahalbidetzen zuen. Eta hirugarren leku batean,
feminista gazteek emakumeen auzi espezifikoak antiglo-
balizazio mugimenduen baitan txertatzeko zailtasunaz

ziharduten, baina baita feminismo berri bat asmatzeko zailtasunaz ere, feminismoa fundatu zuen belaunaldiaren krispaziotik aske...

Zentzu honetan, kanpamentuko eremuak, bestelakoak bezalaxe (Gazometroan aurrera eramán diren hainbat eta hainbat jarduera ditut gogoan, esaterako), elkart ruke eremu benetan emankor eta aberasgarriak izan dira. Gaur egun planteatu behar den auzia, agian, beste bat da. Horixe izan da eremu horietako guztietako parte-hartzaile anitzen galdera. Nola jokatu foroak aberastasun hori aintzat har dezan? Bestela esanda, nola hedatu foroetan benetan gertatzen denaren oihartzuna, agerpenaren perimetrotik kanpora, baita politikaren perimetrotik kanpora ere (gizarte mugimenduen deialdia, gerraren aurkako deialdiak...)?

Galdera hori kronika eta seinale kontuetara garamatza dagokie hein batean. Aurten, antolatzaileek jende jakin bat bidali dute; pertsona horien ardura zen jendea erregistratzea eta eremu ezberdinetako zenbait eztabaidaren ondoren jasotzea. Baina ekimen hori ez zen izan inola ere nahikoa; izan ere, bai baitakigu zer gertatzen den hitzaldiak eta eztabaidak emateko pentsatutako eremuetatik kanpora. Jakina, gauza ez da jarduera ugarien kontaketa exhaustiboaren itxurako zerbait egitea. Aitzitik, nire ustez parte-hartzaile guztiei halako kontsigna moduko bat eman beharko litzaieke, beren jarduera eta eztabaidak oharren bidez idatz ditzaten eskatuz. Dokumentu multzo hori guztien eskura jahi ahal izango litzateke, esaterako foroaren webgunearen bitartez. Foro guztien arteko jarraitasuna —hala nazioarte edo kontinente mailakoak, nola tematikoak— indartzen lagundu ahal izango luke horrek, adibidez.

Baina hori ez da kronika kontua soilik. Nire aburuz, diskurtsoaren benetako eraikuntza bera dago hor jokoan. Izan ere, diskurtso hori zertxobait folklorikoa bilakatu da erabiltzearen poderioz, mugimenduaren aniztasunari buruz, bere askotariko aberastasunari buruz... Horrela, bada, identitate berri eta lauso gisa mugimendu hau masiboa eta askotarikoa dela aldarrikatzea ez da inola ere nahikoa. Eta are eta desegokiagoa bilakatzen da masifikazioak berak aniztasun hori aldi berean naturalki eta paradoxalki

murritzten duelako aldarrikapenagatik poztea. Manifestazioetako parte-hartzaileak gero eta ugariagoak izan, orduan eta gehiago desegiten dira jendetzaren, are okerrago, «publikoaren» anonimatuan; eta mugimenduko aktore estatusa ukatzen zaie (ukatzen zaigu) horrela. Arriskua honako hauxe da: gainerako parte-hartzaileen aurrean «profesionalen» kategoria bat eta ezinbestez auto-izendatutako bozeramaileak gailentzen ikustea gure artean.

Gazteen kanpamentuko esperientziatik ateratako adibide bat, nire ustez, ildo horretatik doa. Foroa hasi aurretik, kanpamentuaren antolatzaileek «gazteen sarea» sortzeko asmoa adierazi zuten, etorkizuneko kanpamentuen antolakuntza koordinatzeko zeregina izango lukeena. Jardueretan parte hartu duten pertsonen arteko eztabaidak oinarri horren gain gauzatu dira. Kanpamentuaren neurri ikaragarriak eta antolakuntza zailtasunek ez dute ahalbidetu ekimena azaltzea eta bilera horietara antolakuntzak jada izendatutako pertsonen zirkuluko jendeaz gain beste inor hurbiltzea. Beraz, lehenengo bilerek ehun bat «gazte» inguru bildu dituzte. Tamalez, nahasmendua berehala zabaldu eta indartu da kanpamentuaren autogestioa eta antolaketa eskatzen duen ekimen pragmatiko baten eta gazteak foroetan ordezkatzeko ekimen politikoago baten artean.

Gertakari batek are nabariagoa bihurtzen du bereizketa hori. Gizarte foroek gaur egun duten iraupenak gutariko batzuk «ohiko» bihurtzen gaitu. Nabigazioa naturalagoa da, sareak eta harremanak naturaltasun osoz berreraikitzen dira. Gazteen eremua bera askoz ere irekiago dago parte-hartzaile eta berrikuntza guztietara. Gune antolatzailea, espezifikoki brasildarra, batez ere maila praktikoko arazoak kudeatzeari lotzen zaio. Kanpamentuan parte hartzen duten nazioarteko kideek oso gutxitan har dezakete parte kudeaketa horretan. Beraz, batik bat jardueretan hartzen dute parte. Egia da mundu osoa ados zegoela kanpamentua kudeatzeko moduak, hobetu beharreko alderdiak, eztabaidatu behar zirela, ostatuari buruz ez ezik jardueri buruz eta horiek foroaren baitan txertatzei buruz. Horrek, zalantzarik gabe, eztabaida politiko zeka-

rrer, eremu espezifikoki «gazte» baten zentzuari buruzko eztabaida bereziki. Eztabaida horien erabilera txarrak eta esku-hartzeko batzuen eta besteen arteko maila-ezberdintasunek eztabaida hori gorren arteko eztabaida bihurtu zuten. Egia esan, «gazte» kategoria zentzuren batekin harrezaketen bakarrak alderdietako gazteak ziren, hain zuzen partaidetzazko beren egituraren ondorioz («gazte komunistak», «gazte sozialistak»...). Beste batzuk saiatu dira jardueren baitan gazteen inguruko auzi politiko espezifikoa goak ezar zitezkeelako ideia sartzen, baina horrek ez zuela esan nahi gazteria bere horretan identitate politiko bat izan zitekeenik.

Ez dago eztabaida horren xehetasunetan sartzeko premiarik. Mugimenduaren eremu guztietan bakoitzari zein multzo osoari «zentzua emateko», agerikotasuna emateko aurki daitekeen asmoaren seinaleak dira: gizarte mugimenduen deialdiaren eta egutegiaren inguruan biltzea, bat-etortzeak agerraraztea, irakurga rritasuna ematen duen hori agerraraztea. Nire aburuz, kanpotiko irakurgarritasuna aktoreen baitatik bere kasa atera dadin utzi gabe agerrarazi nahi izatean datza arazoa; areago (gazteei dago kienez, esaterako), hura inposatzean. Arazoa are larriagoa da barnetiko irakurgarritasun eza ere erantsiz gero, mugimendu horretako aktoreen multzoak eremu ezberdinetara iristea eragozten baitu.

Auzi hau ez litzateke planteatu behar bazterketa terminotan: ez dago hautatu beharrik barnetiko irakurgarritasunaren eta kanpotiko irakurgarritasunaren artean. Baina badirudi lehenaren gabeziak bigarrena konprometitzen duela. Florentzian, dagoeneko, batzuek eta besteek hitza hartu izanak, europar gizarte foroa ordezkatzuz MGF ohia mediatikoki agertu izanak, auto-izendatutako bozeramaile bat (edo bozeramaile multzo bat, ez baita hala ere egoera askorik aldatzen) «jasan» behararen ustea sortu zion hainbati. Auzi hau talde mailan planteatu beharko litzatekeela iruditzen zait, eta hitzordu bakoitzeko gero eta lagun gehiago biltzen dituen mugimendu honi erantzunen bat ematen saiatu. «Alderdi politikoak eta gizarte mugimenduak» eztabaidaren baitan nire parte-hartzean

azpimarratu dudana iruditzen zait dela horren emaitza: batzuen «profesionalizazioa» eta gero eta deskonexio handiagoa borrokan diharduten mugimenduekin ez ezik foroetan parte-hartzen duten guztiekin oro har. Bilakaera hori, antolakuntza eta erabaki-prozesu molde berriak aurkitu ezean, mundua aldatzeko gure asmoa arbuia eta, areago, hura auzitan jartzeko benetako arrazoia izango litzateke.

Zentzu honetan, «ahotsik gabekoen» (No Vox) sarea eraikitzeko ekimena —Florentziaren ondoren abian jarria eta Porto Alegren luzatua— oso interesgarria iruditzen zait. Frantziako «gabetuen» mugimenduen eta langabeziaren, prekarietatearen eta esklusioen aurkako Europako Martxen sarearen ondoren hasitako ekimena da hura. Hauxe du xede: borrokan dauden mugimenduen presentzia eraikitzea, batik bat foroetan eta antiglobalizazio mugimenduetan parte hartzen duten txiroenen mugimenduen. Ekimen horrek bat egin behar du proiektu zehatzekin, eta batez ere Saint-Denisko Europako Gizarte Fororanzko europar martxa baten antolaketarekin. Asmoa ez da berriro martxa lineal bat egitea, baizik eta ekimen askotarikoak biltzea Saint-Denisen esparru komun baten inguruan topo egiteko. Ezin da eraginkortasunik gabeko enegarren sarea sortzera jo; aitzitik, presentzia formak denok batera lantzera jo behar da, mugimenduen mobilizazioa oraindik ere aberatsen mugimendu gisa ikusten dutenak bertara bultzatzera. Mobilizazio horren alderdirik funtsezkoenetakoa hauxe da: beste elkarteen elkartasunaren orokortasuna aktibatzea eta baztertuen eta gazteen mugimenduak erakartzeko «elkartasunezko txartelen» formula bat ezartzea.

Porto Alegren, No Vox-en biltzar batek bildu ahal izan ditu aterpe gabeen eta langabetuen mugimenduak ez ezik, mugimendu indigenak, auzo txiroetako mugimenduak (brasildar Hip Hop mugimenduetako ordezkariak bereziki)... Biltzar horrek erakutsi du beste behin zein zaila den errealitate horien kezka eta auziak adierazteko esparruak aurkitzea, eta agerian utzi du ere esparru hori sortzeko premiazko baliabideen auzi labaina.

Hona hemen, beraz, 2003ko Munduko Gizarte Foroari buruzko zenbait apur eta ikuspuntu. Gure mugimenduen egungo egoera seinatzeko eta beren etorkizunaz zertxobait hausnartzeko ekarri ditugu hona. Genoak, nire ustez, haustura eta mugarririk bortitza eragin ditu antimundializazio mugimenduen mobilizazioen baitan. Mugarririk izan da manifestatu zen jendetzagatik eta gure presentziaren indarragatik. Eta baita segurtasun indarren erasoak eragindako bortizkeriaren aurrean erreplegatzeagatik ere. Genoakoaren ondoren kaleetan izandako agerpen masibo eta baketsuak agerpen horren formei buruzko eta Genoako kaleetan gertatutakoari erantzuteko moduari buruzko benetako eztabaida bat saihestea ahalbidetu digu. Bestalde, gizarte foroak, gaur egun, kristalizazio eta ainguratze guneak bilakatu dira. Bilakaera horrek, nire irudiko, ez du geratu behar mugimendu «alternatiba-eramaile» gisa aurkezteko asmoan; horrez gain, gure indarraren zeinu gisa ere agertu behar du. Indar hori honetantxe datza, hain zuzen: borroka eta mobilizazio uneak denok batera antolatze gure gaitasunean ez ezik —horixe da gizarte mugimenduak Porto Alegreira joan izanaren zentzua—, mugimendutik bertatik sortzen den guztia —«itzulpen» sinplifikatzaile egin gabe— entzuteko gure gaitasunean.

Hori azpimarratzeari baliagarri irizten diot oraindik ere, gerraren aurkako mugimendu planetarioaren esparruan. Mugimendu horrek forma asko hartzen ditu, zorionez, ez da monolitikoa. Sistemaren aurrean indar jakin bat ezartzen du, mundializazio neoliberalaren eta bere ordena polizial eta militararen egonkortasuna galarazten du. Alferrikakoa litzateke pentsatzea mugimendu hori besterik gabe «antimundializazio» etiketaren azpian bildu daitekeela —Florentziako hitzorduaaren izaera aktibatzailea aintzat hartuta ere— eta sistemaren aurkako mobilizazio masibo baterantz bidera daitekeela. Horrek ez du eragozten gure mugimenduak horretan guztian rol garrantzitsua betetzen duela onartzea, foroak gaur egun kaleetan biltzen den aniztasuna aurrez aurre jartzeko guneak izan daitezkeela baieztatzea. Elkarrekin baina aldi berean desberdin izanez aurrera egiteko moduak aurkitzean datza gakoa.

Datozen garaiek auzi horiek aintzat hartu beharko litzukete, tentazio triunfalista eta «aritmetikoa» erori gabe (asko gara, beraz irabazi dugu), gure ahultasunei buruz eta bidean gal ditzakegun aberastasunei buruz galdetzeko, eta hemen dakusagun indarra borroka zehatzen eremuei emateko. Izan ere, Frantzia, adibidez, lanetik jendea botatzen jarraitzen dute eta irazpenak ugaritzen ari dira, askatasunen aurkako M. Sarkozyren legeak axolagabetasun orokorraren aurrean onartzen dira, paperik gabekoak eguneroko kanporatzen dituzte... eta hala eta guztiz ere gerra dugu atari aurrean, munduko leku askotan deklaratu ez den arren...

Borroka gune horien eta gerraren aurkako —edo gobernu globalaren instantziaren aurkako— gure konpromisoaren arteko lotura argi eta garbi agerrarazi behar da. Ez soilik kezka soziologikoagatik, baita ere errealitate horiek hortxe daudelako, gure mugimenduen baitan, eslogan bateratzaileek «estalita». Foroak beti dira guretzako, gogoeta egiteko. Saint-Denisko hitzorduak (hurrengo europar gizarte foroa) gure ibilbide komunean oraindik aurrerago joateko beste abagune bat aurkeztu behar digu, borroka guneak gero eta gehiago integratuz. Hain zuzen G8ren Europako hurrengo hitzorduaren ondoren izango dela pentsatzea ere interesgarria da, Genoaren ondoren berriro gure atarian aurkezten den lehena.¶